Ko su nesretnici

Nasuprot spomenutih salihina stoji skupina nesretnika. U Kur’anu se, u 121. ajetu sure Al-An'am kaže da ova skupina ljudi, koja nema nikakve koristi od svjetlosti koju primaju salihini, pada pod utjecaj šejtana izdaleka:

وَلاَ تَأْكُلُواْ مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime, to je, uistinu, grijeh! A šejtani navode štićenike svoje da se s vama raspravljaju, pa ako biste im se pokorili, i vi biste sigurno mnogobošci postali.

Iz ovog ajeta nazire se nekoliko pouka. Jedna od njih je da je grijeh jesti ono pri čijem klanju nije spomenuto Božije ime i to znači skretanje sa Pravog puta. Sa stanovišta Kur'ana, kada čovjek postane grešnik, njegove riječi se ne prihvataju kao istinite. Druga pouka je da šejtani šalju poruke svojim prijateljima da bi se uz pomoć njih mogli raspravljati sa mu'minima. Povod objave ovog ajeta bio je sljedeći događaj: Muslimani nisu koristili meso životinje koja bi sama uginula. Mušrici su im u vezi s tim rekli da postoje dva načina da životinja izdahne. Zatim su, zapodjenuvši raspravu, upitali muslimane da li radije jedu meso životinje koju je zaklao dobar ili one koju je zaklao loš čovjek. Naravno, muslimani su se opredijelili za meso zaklano od strane dobrog čovjeka. Mušrici su zatim kao “argument” naveli da je životinja koja je umrla prirodnom smrću ustvari ubijena od strane Boga. Muslimani su se u prvi mah zbunili jer je ovakvo rezonovanje djelovalo logično. Međutim, u Kur'anu je kazano da su mušrici primili poruku od šejtana upravo s namjerom da muslimani posumnjaju u Božiji propis i skrenu s Pravog puta. S obzirom da je Božiji Poslanik, s.a.v.a., rekao da čovjek pripada onom narodu koji oponaša, i muslimani bi, da su prihvatili ovakvo nagovaranje mušrika u vezi jedenja mesa, i sami postali od njih, kao što se na kraju ajeta i kaže.

U vezi s ovim u Kur'anu se kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاء بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللّهَ لاَ

يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike Jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na Pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine.

Postaje jasno da su mnoge naše misli proizvod šejtanskih poruka. Ako naše uvjerenje i naš ahlak nisu usklađeni sa kur'anskim normama, jasno je odakle je izvor takvog ponašanja, odnosno sa čijim normama će oni biti usklađeni. Jedan od učenjaka radi toga je savjetovao svoje učenike da prije nego pođu na spavanje kažu sljedeće: "Bože, mi prihvatamo upravo ono što Ti i Tvoj Poslanik prihvatate, mada se može desiti da u praksi pokazujemo da to ne razumijemo, ili smo zbog nekih naučnih rasprava prihvatili nešto drugo. Ono što Ti i Tvoj Poslanik ne prihvatate, ne prihvatamo ni mi, mada može izgledati da smo u praksi (zbog naučnih rasprava) to prihvatili." Ovaj savjet ustvari je prijevod 2. ajeta sure Muhammed, u kojem se kaže:

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ

A onima koji vjeruju i dobra djela čine i vjeruju u ono što se objavljuje Muhammedu – a to je istina od Gospodara njihova – On će preko hrđavih postupaka njihovih preći i prilike njihove će poboljšati.

Dakle, govorili smo o prvoj skupini, skupini onih koji izdaleka primaju šejtanove poruke, svejedno bio taj šejtan u obliku džinna ili insana. Drugu skupinu činili bi oni koji ne samo da simpatiziraju, nego i ugošćuju šejtana:
Onome ko se bude slijepim pravio da ne bi Milostivog veličao, Mi ćemo šejtana natovariti, pa će mu on nerazdvojni drug postati. Šejtan podstiče određene misli u ljudskom razumu, što se dalje odražava na čovjekovim moralnim karakteristikama i ponašanju. Njegovo uvjerenje i ponašanje odavat će miris šejtana. Imam Ali a. s. u 7. hutbi Nehdžul-belage kaže: "Oni su šejtana učinili gospodarem poslova svojih, a on ih je uzeo za saradnike. Položio je jaja i izlegao ih u grudima njihovim. U krilima njihovim gmiže i puzi. Gleda kroz oči njihove i govori jezicima njihovim." Kada je jedan od pjesnika pred Poslanikom s.a.v.a. kazivao svoje stihove, Poslanik mu je rekao: "To nisu tvoje riječi. Te riječi je Bog spustio na tvoj jezik." Slično, kada bi pjesma bila neumjesna, on bi govorio: "To su riječi samog šejtana." Prema tome, razlika između mu'mina i munafika je u sljedećem: Vjernik prvo razmišlja pa onda govori, dok licemjer prvo kaže pa onda razmišlja šta je rekao. Treća skupina su oni koji se spominju u suri At-Tawba:

وَآخَرُونَ اعْتَرَفُواْ بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُواْ عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللّهُ أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

A ima i drugih koji su grijehe svoje priznali i koji su dobra djela s drugim koja su hrđava .izmiješali; njima će, može biti, Allah oprostiti jer Allah prašta i samilostan je

Ova skupina nije ni potpuno pokorna Allahu, dž.š., niti je pod potpunim utjecajem šejtanovih nagovora. Ponekad se okoriste svjetlošću pa čine dobra djela, a ponekad bivaju pogođeni šejtanskim utjecajem pa čine loša. Ako su oni dobri u svijetu svjetlosti a onī lošī u svijetu vatre, postavlja se pitanje šta je sa trećima. Oni i poste i ogovaraju, klanjaju, ali ponekad i lažu. Kur'an šalje poruku da postoji mogućnost da će ovakvima biti oprošteno, ali ne zato što su oni zaslužili oprost, nego zato što je Allah Milostiv i mnogo prašta.

Mi smo za džehennem mnoge džine i ljude stvorili; oni pameti imaju – a njima ne žele da shvaćaju, oni oči imaju – a njima ne žele da vide, oni uši imaju – a njima ne čuju; oni su kao stoka, čak i gori – oni su zaista nemarni.

Jedan učenjak rekao je da u ovom ajetu nije rečeno: oni su čak i gori od stoke, ova bi izjava bila uvreda za stoku jer je stoka po prirodi stvorena stokom, a čovjek se odrekao svoje prirode i ponaša se poput životinje.

Kur'an još kaže:

O vjernici, pazite svoju dušu! Ako ste sami upućeni, neće vam štetiti tuđa zalutalost.

Imam Homeini, r.a., prije šezdesetak godina je napisao:

“Da nismo počeli slijediti svoje nefs, ne bi došlo do toga da ovoliki broj muslimana padne u nemilost i šake Jevreja. Kad bismo u ime Allaha ustali, uspjeli bismo ih pobijediti kao što je Musa a. s., kao obični čobanin, pobijedio velikog tiranina.”

Hafiz kaže:

“Dođite da, umjesto što plačemo za drugima, prolijemo suze radi svoje zalutalosti! Jusuf je otišao, mladost i čast je otišla. Pa šta će se desiti sa našim vodičem (Kur'anom)? Ako ti se ovdje nešto i udijeli, život ti se uzima. Zato odaberi vječni život!”

Imam Ali a. s. kaže da je Džehennem kuća u kojoj nema milosti, gdje postoji samo kazna.

U 77. ajetu sure Az-Zuhruf kaže se kako će se stanovnici Džehennema obraćati njegovom čuvaru:

“O Malik! Neka Gospodar tvoj učini da umremo!” – a On će reći: “Vi ćete tu vječno ostati!”

Ovdje je interesantno da ovi ljudi čak i na ovom mjestu, gdje bi im sve trebalo postati jasno, čuvaru govore da zove svog, a ne njihovog Gospodara. Odgovor im se daje na drugome mjestu: Pa u njoj neće ni umrijeti ni živjeti. Drugim riječima, niti će im se oduzeti duša, niti će imati

vječnog života, jer nisu ništa pripremili za njega.

U Nehdžul-belagi se kaže da su srca nekih osoba već sada u Dženetu. Njihov post, namaz i ostali ibadeti tako su iskreni da mogu srcem osjetiti Džennet. Imam Sedždžad u svojim dovama uvijek ponavlja molbu:

“Bože, opskrbi me ljubavlju svojom i ljubavlju onih koji Tebe vole, i ljubavlju onoga što me vodi ka Tebi!”

Jedan od učitelja ahlaka prenosi hadis od Božijeg Poslanika s.a.v.a., u kom se kaže:

“Ja i Ali smo očevi ummeta. Ne dozvolite sebi da se loše ponašate prema sinovima u prisustvu njihovih očeva!”

U Kur'anu se postavlja pitanje:

هَلْ أُنَبِّئُكُمْ عَلَى مَن تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ تَنَزَّلُ عَلَى كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ

Hoću li vam kazati kome se spuštaju šejtani? Oni se spuštaju svakom lašcu, grešniku.

Ovaj ajet može biti odgovor onima (kao što je Salman Rušdi) koji zastupaju mišljenje da je Božiji Poslanik s.a.v.a. govorio riječi šejtana, a ne objavu od Allaha, dž.š.,. U perzijskom jeziku jedna poslovica kaže: “Reci mi ko ti je drug, da bih znao kakav si.”

Razlog zbog kojeg se na sudu poziva svjedok jeste da on ukaže na istinu kojoj je prisustvovao, ako je optuženi pokuša zaobići ili poreći. Bog je samog čovjeka uzeo za svjedoka Njegove vlasti nad njim. U ovom procesu i svjedok i onaj protiv koga se svjedoči jedna su osoba. Imam Ali a. s. zato savjetuje:

“Čuvajte se griješenja kada ste osamljeni jer ćete na najvišem sudu biti svjedoci sami protiv sebe. Gdje je po vašem mišljenju najusamljenije mjesto? To je čovjekovo srce, a i u njemu Uzvišeni Bog ima svoje prisustvo.” Hazreti imam Džafer Sadik a. s. kaže da je srce Božiji harem i u njega ne treba puštati nikoga osim Allaha, dž.š.,. Čak i za svoje auto osiguramo garažu i držimo ga pod ključem, a srce ostavljamo otključano za svakog šejtana koji sobom nosi mnoge grijehe. Nepobitna je istina da u očima mnogih od nas Bog nije vrijedan ni koliko jedan auto. Allame Tabatabai je kazao: “Bez obzira na to do koje je mjere čovjek egoista i do koje su ga mjere ovosvjetski užici uspjeli prevariti, te do kojeg je položaja na Ovom svijetu došao, on ne može doći do tačke da prihvati svoju egzistencijalnu samostalnost i neovisnost. Naime, svima je jasno da je čovjek zarobljenik zakona prirode u kojoj živi. Također, svi su uvjereni da će svako od nas jednoga dana biti spušten u hladnu zemlju. Svako zna da je pod utjecajem sile gravitacije, bez obzira razumije li njen pojam ili ne. Čovjek osjeća potrebu za

hranom i pićem, mora koristiti vazduh, svjetlost, po pitanju emocija ima potrebu za tuđom naklonošću i ljubavlju. Ako bi jednoga dana shvatio da ga niko na ovom svijetu ne voli, poludio bi. On je, također, svjestan da ako želi da se svime ovim okoristi, mora upotrijebiti razmišljanje. Ukoliko bi mu snaga razmišljanja bila isključena samo jedan dan, ne bi bio u stanju učiniti ništa. Dakle, kad pogleda svoju zbilju, čovjek će zaključiti da nije ništa drugo do jedna velika potrebitost. Tako se uobličava njegova potreba za Gospodarom. Zar je ovo išta drugo do priznanje da mu je neko potreban?" Prema riječima allame Tabatabaija, gdje god da se čovjek zadesi, duboko je u sebi svjedok svoje suštine i potrebe za drugim. Kako da to čovjek ne potvrdi, kad je taj osjećaj neodvojivi dio njegove biti. Sama predodžba te njegove potrebe bez shvatanja za čim se ona ima nemoguća je, isto kao što i žedan čovjek tačno zna da mu je potrebna voda.

Sažetak ajeta u kojem je Allah dž.š., uzeo zavjet od čovjeka (Al-A'raf, 172) bio bi:

1. Mi smo Ademovu djecu stvorili na ovom novom svijetu,
2. Odvajamo ih jedne od drugih radi razmnožavanja,
3. Obavijestili smo ih o njihovoj prirodi, a ta priroda je potreba za nečim,
4. Oni su prihvatili i posvjedočili da su bespomoćni i da imaju potrebu za nečim,
5. Kad su to prihvatili, prihvatili su i posvjedočili da postoji Bog.

Ovo priznanje nije bilo jezikom već vlastitom suštinom. Ono je poput toga kad se zadesimo na mjestu gdje se desilo bombardiranje. Čim se nađemo tu, odmah nam biva jasno šta se dogodilo. Priroda fitreta takva je da svaki čovjek, bez potrebe i za kakvim posrednikom ili pomagačem, sam shvata da mu je neko potreban, a taj neko je njegov Stvaralac, koji je Silan i nema potrebe ni za čim. Prvi cilj dolaska Božijih poslanika bio je, dakle, da ljude podsjete na ugovor koji je zaboravljen, bez obzira zbog čega je zaboravljen. Ljudski potencijali su takvi da ako čovjek posveti više pažnje jednom od njih, drugi bivaju zanemareni, mada je svijest o njihovom postojanju još prisutna. To je poput primjera kada nam neko dođe u goste, a mi gledamo televiziju. U jednom trenutku zaboravimo na njegovo prisustvo, ali se uskoro opet sjetimo. Kada nas Kur'an savjetuje da sa sagovornikom razgovaramo na blag način i sa mudrošću, time nas, ustvari, poziva da koristimo jezik koji on poznaje. Jedan od puteva širenja vjere jeste učenje tog jezika nauke, kako bi se naučnicima mogle prenositi vjerske istine.

Nasuprot tvrdnji koju su dali neki jevrejski i kršćanski svećenici da je nauka odvojena od vjere, istina je u tome da su svi Božiji poslanici dolazili među svoj narod da bi širili nauku. Prva kur'anska objava je: Uči! Jedan biolog u Iranu napisao je knjigu Ibadet s ljubavlju, opisujući ponašanje cvijeća. U knjizi je naveo primjer da kućno cvijeće izražava poseban vid poniznosti i posebnu vrstu reakcije prema osobi koja se brine o njemu.